

י"ב סיון תשע"ז

06 ביוני 2017

עמדות הורים כלפי מערכת החינוך תשע"ו: ממצאים נבחרים

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) מתכבדת להציג את ממצאי סקר עמדות הורים כלפי מערכת החינוך לשנת הלימודים תשע"ו. סקר זה נערך לראשונה בשנת הלימודים תשע"ד והוא מועבר בקרב ההורים אחת לשנתיים. שנת תשע"ו היא השנה השנייה בה מועבר סקר זה.

ראמ"ה פועלת להטמעת תרבות של "מדידה בשירות הלמידה", מדידה המיועדת לתמוך בשיפור מתמיד של הלמידה וההקשר שבו היא מתנהלת בבית הספר, תוך הלימה ליעדים הלימודיים ולחזון הבית-ספרי.

בשנת הלימודים תשע"ד החלה ראמ"ה לנטר את עמדות הורי התלמידים כלפי מערכת החינוך והסביבה הלימודית של ילדיהם בבית הספר באמצעות סקר רחב היקף במדגם ארצי מייצג של הורים. הסקר נועד לשקף תמונת מצב מייצגת ובת השוואה (בין קבוצות אוכלוסייה ולאורך זמן), במגוון נושאים, כפי שהם נתפסים בעיני ההורים, כדי לסייע בקבלת החלטות במערכת החינוך. שאלון הסקר נבנה בשיתוף ועדה מקצועית שכללה נציגים ממשרד החינוך, מהאקדמיה ונציגי ההורים.

סקר זה הוא הרחבה והשלמה לסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית הנערכים במסגרת המיצי"ב אחת לשנה, ומשקפים תמונת מצב של מערכת החינוך לפי תפיסותיהם של התלמידים, המורים והמנהלים. בשנת הלימודים תשע"ו הורחב סקר עמדות ההורים גם לאוכלוסיות נוספות: הורים לילדים בגנים והורי התלמידים בחינוך המיוחד. דוחות אלו יפורסמו בהמשך.

סקר ההורים נערך בחודשים אפריל - יולי 2016 בקרב מדגם ארצי מייצג של הורים לתלמידים בכיתות א'-י"ב בבתי ספר בחינוך הרגיל בפקוח הממלכתי והממלכתי-דתי. הסקר הועבר באמצעות הטלפון בשש שפות (עברית, ערבית, רוסית, אמהרית, צרפתית ואנגלית), כאשר המרואייין בחר את שפת הריאיון המתאימה לו. עבור רוב השאלות, ההורה התבקש לענות בהתייחס לבית הספר שבו לומד אחד מילדיו (אשר נדגם אקראית), בחלק קטן מהשאלות התבקשו ההורים להתייחס למערכת בכללותה. המידע המובא להלן מבוסס על שאלונים שהועברו ל- 2,755 הורים (77% השבה). מתוכם: 1,042 הורים לתלמידים בכיתות א'-ו' (87% השבה), 914 הורים לתלמידים בכיתות ז'-ט' (76% השבה) ו- 799 הורים לתלמידים בכיתות יו'-י"ב (67% השבה).

להלן יוצגו ממצאים נבחרים מתוך הדוח המלא אשר מוצג באתר האינטרנט של ראמ"ה בקישור:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/MivchanimArtzyim/Seker_Horim.htm

עמדות הורים כלפי מערכת החינוך - במבט על

רוב ההורים מחזיקים בתפיסות חיוביות בנוגע להיבטים מרכזיים של האקלים והסביבה הפדגוגית בבית הספר, כמו שביעות רצון כללית מבית הספר, יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים, סביבה פיזית מטופחת ונקייה, שותפות הורים בבית הספר ועוד (בין כ-60% לכ-80% מההורים).

בהשוואה בין תשע"ד לתשע"ו מסתמנת מגמה של שיפור בחלק מן התחומים. ניכרת ירידה בדיווחי ההורים על אלימות מילולית בין תלמידים בשלבי החינוך יסודי (-6%) וחטיבה עליונה (-4%), ועלייה בדיווחי הורים על הוראה מעניינת וברורה בשלושת שלבי החינוך (כ-3%+).

בחטיבות העליונות נרשמה עלייה בתפיסת ההורים את מערכת החינוך כמדגישה בפועל ערכים כמו מימוש עצמי, סובלנות וכבוד לאחר ולשונה, הישגיות - עידוד מתמיד להתאמץ ולהתקדם, כישורים בין-אישיים וחברתיים, המסורת והמורשת התרבותית, תרומה לקהילה, איכות הסביבה ועוד (עלייה של 5% עד 15% בערכים השונים) - ערכים אשר הרוב המכריע של ההורים רואים חשיבות בהדגשתם בבתי הספר.

כמו כן, בבתי ספר יסודיים חלה ירידה ניכרת של 12% בשיעור ההורים אשר דיווחו כי תשלומי ההורים גבוהים מידי (במגזר דוברי הערבית חלה ירידה גם בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות).

עם זאת, חשוב לשים לב לאותם תחומים בהם התגלה קושי או שינוי לרעה בין השנים, על פי תפיסות ההורים, ונדרשת בדיקה נוספת וגיבוש פעולות לשיפור וקידום תחומים אלו.

התמונה הכללית של חטיבות הביניים, בשני מגזרי השפה, העולה מתפיסות ההורים חיובית פחות בהשוואה לשלבי הגיל האחרים, למשל, בשביעות רצון כללית, בשותפות ומעורבות הורים בבית הספר ובתפיסת ההורים את ההוראה כמעניינת וברורה.

שיעור ההורים שדיווחו על אלימות מילולית של מורים כלפי תלמידים עומד על 7% בבתי ספר יסודיים, 10% בחטיבת הביניים ו-9% בחטיבות העליונות, כאשר הורים בבתי ספר דוברי ערבית דווחו בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי עברית.

בנוסף, בין תשע"ד לתשע"ו בבתי ספר דוברי ערבית נרשמה הרעה במספר תחומים כגון שביעות רצון מבית הספר (ביסודי ובחט"ב), יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים (בחט"ב ובחט"ע), אלימות כלפי תלמידים מצד מורים: מילולית (ביסודי) ופיזית (בחט"ב), תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה (בחט"ב), שותפות הורים בבית הספר (ביסודי ובחט"ב) והערכת הסביבה הפיזית של בית הספר (ביסודי). בבתי ספר דוברי עברית נרשמה עלייה קלה בדיווחי הורים על אלימות פיזית בין תלמידים (ביסודי) ואלימות מילולית בין תלמידים (בחט"ב).

שביעות רצון כללית מבית הספר

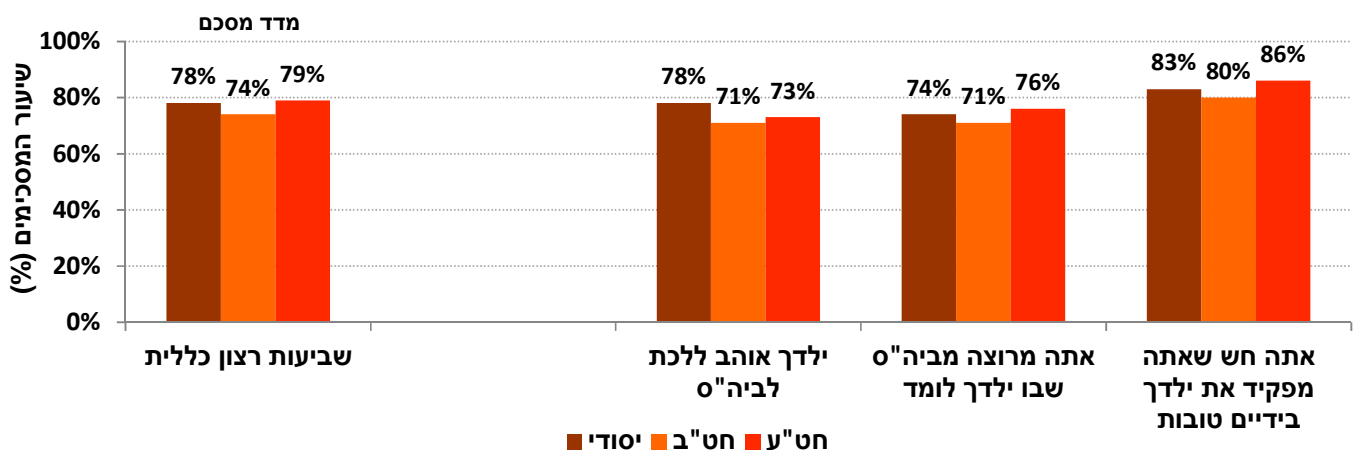
על מנת לבחון את תחושת שביעות הרצון הכללית של ההורים מבית הספר של ילדם, הם התבקשו להשיב לשאלות הבאות: האם הילד שלהם אוהב ללכת לבית הספר, האם הם, כהורים, מרוצים מבית הספר שבו ילדם לומד והאם בסך הכול הם חשים שילדם "מופקד בידיים טובות".

בתרשים הבא מוצגים נתונים בעבור כלל ההורים בבתי ספר יסודיים, בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות, ובטבלה מוצגים נתונים בחלוקה לפי בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית. הנתונים המוצגים הם שיעורי ההורים שהסכימו במידה רבה או רבה מאד עם ההיגדים השונים. תחילה יוצגו נתוני תשע"ו ובהמשך תוצג השוואה לנתוני תשע"ד.

מהנתונים עולה כי:

- **מרבית ההורים דיווחו על שביעות רצון כללית גבוהה מבית הספר.** כ- 75% מההורים מרוצים מבית הספר וחשים כי ילדם אוהב ללכת אליו. שיעור גבוה יותר של הורים (כ- 85%) אף חשים כי הם מפקידים את ילדם בידיים טובות.
- הורים לתלמידים בבתי ספר יסודיים (78%) ובחטיבות העליונות (79%) הביעו שביעות רצון מעט גבוהה יותר בהשוואה להורים לתלמידים בחטיבות הביניים (74%).
- שיעור דומה של הורים בבתי ספר דוברי עברית ודוברי ערבית דיווחו על שביעות רצון מבית הספר שבו ילדם לומד.
- באופן כללי, בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה יציבות בשיעור ההורים שדיווחו על שביעות רצון כללית מבית הספר בבתי ספר יסודיים ובחטיבות העליונות וירידה קלה בחטיבות הביניים (-3%).

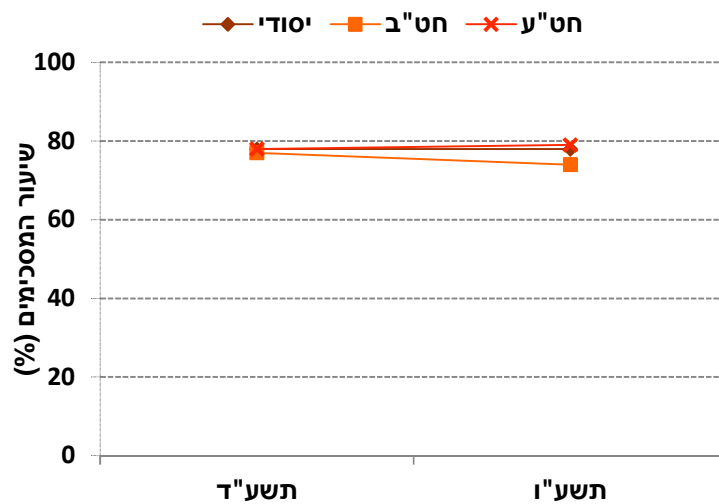
שביעות רצון כללית מבית הספר בתשע"ו - כלל ההורים

בתי ספר דוברי ערבית			בתי ספר דוברי עברית			
חט"ע	חט"ב	יסודי	חט"ע	חט"ב	יסודי	
78%	73%	76%	79%	74%	79%	מדד מסכם: שביעות רצון כללית מבית הספר - תשע"ו
77%	73%	75%	73%	70%	79%	א. "ילדך אוהב ללכת לבית הספר"
76%	68%	72%	76%	72%	75%	ב. "אתה מרוצה מבית הספר שבו ילדך לומד"
83%	78%	79%	87%	81%	84%	ג. "בסך הכול, אתה חש שכשאתה שולח את ילדך לבית הספר, אתה מפקיד אותו בידיים טובות"

שביעות רצון כללית מבית הספר – כלל ההורים
השוואה בין השנים

יסודי	78%	78%
חט"ב	77%	74%
חט"ע	78%	79%

הנחלת ערכים במערכת החינוך

הנחלת ערכים היא מטרה חשובה ומרכזית של מערכת החינוך. במטרה לבחון את תפיסות ההורים בנוגע למידה שבה בתי הספר פועלים להשגת מטרה זו, הוצגו בפני ההורים תשעה ערכים שונים: מימוש עצמי - מימוש היכולות והפוטנציאל הייחודי של כל ילד וילד; סובלנות וכבוד - סובלנות, כבוד לזולת וכבוד לאחר ולשונה; הישגיות - עידוד מתמיד להתאמץ ולהתקדם בתחומים שונים של החיים; כישורים בין-אישיים וחברתיים - כמו לדעת לפתור סכסוכים ולעזור לחברים; אורח חיים בריא - כמו תזונה נכונה וספורט; המסורת והמורשת התרבותית היהודית/הערבית/הדרוזית/ הבדואית; תרומה לקהילה ולחברה - כמו התנדבות ופעילות למען קידום הקהילה והחברה; איכות הסביבה; היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות ושונות בחברה הישראלית¹.

בתרשים ובטבלה הבאים מוצגים, בעבור כל ערך בנפרד, דיווחי ההורים על החשיבות שמערכת החינוך תקדם ותתמקד בערך זה ועל המידה שבה בית הספר של ילדם מדגיש ערך זה בפועל. הנתונים מייצגים את שיעורי ההורים שבחרו בקטגוריות "חשוב מאוד שמערכת החינוך תקדם ערך זה" ו-"בית הספר מדגיש זאת במידה רבה או רבה מאוד", בהתאמה². נתוני תשע"ו מוצגים לצד נתוני תשע"ד.

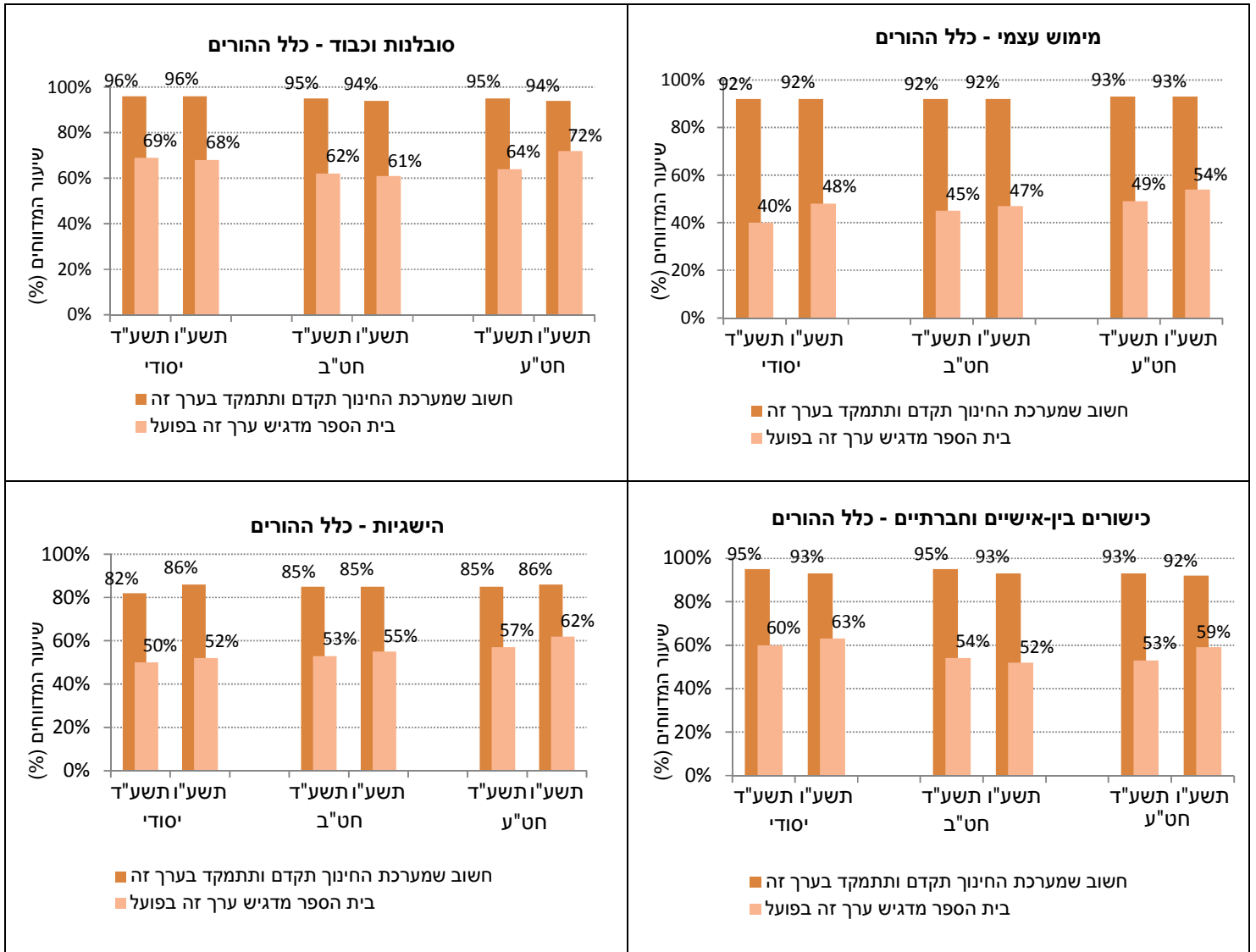
מהנתונים עולה כי:

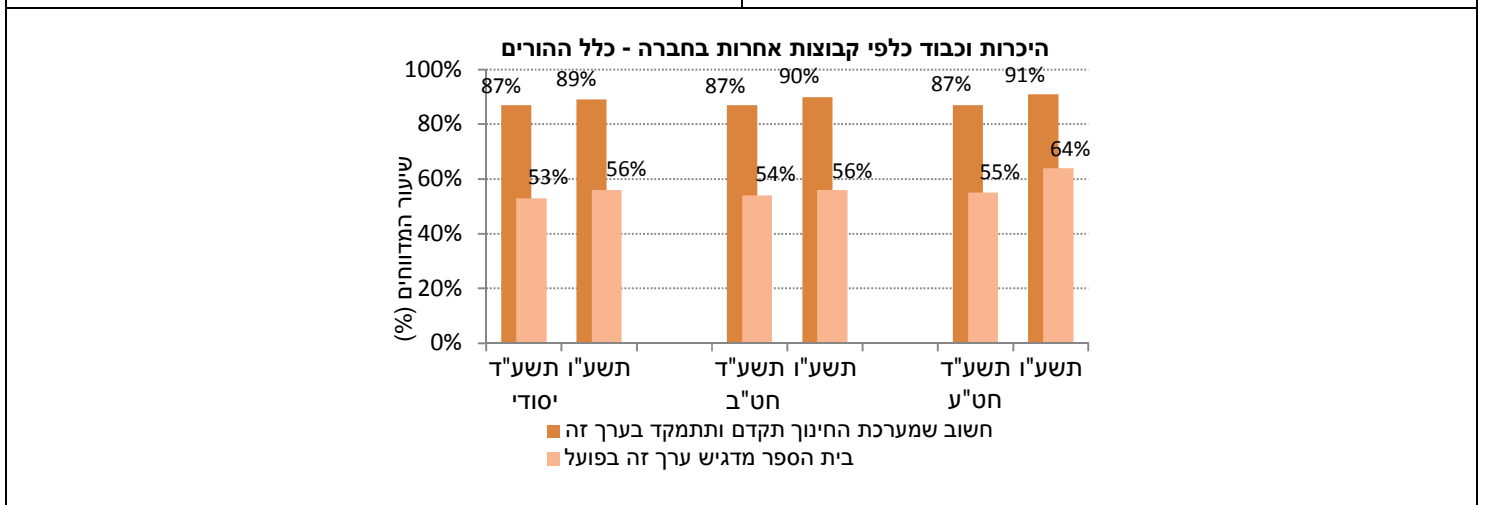
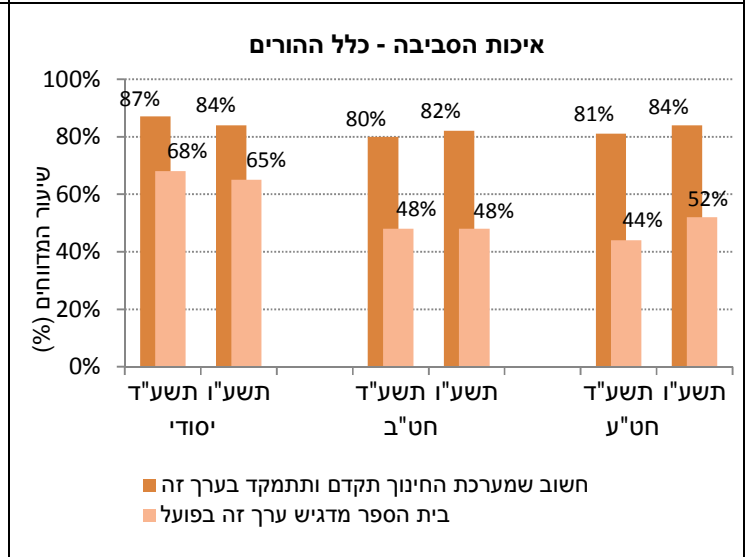
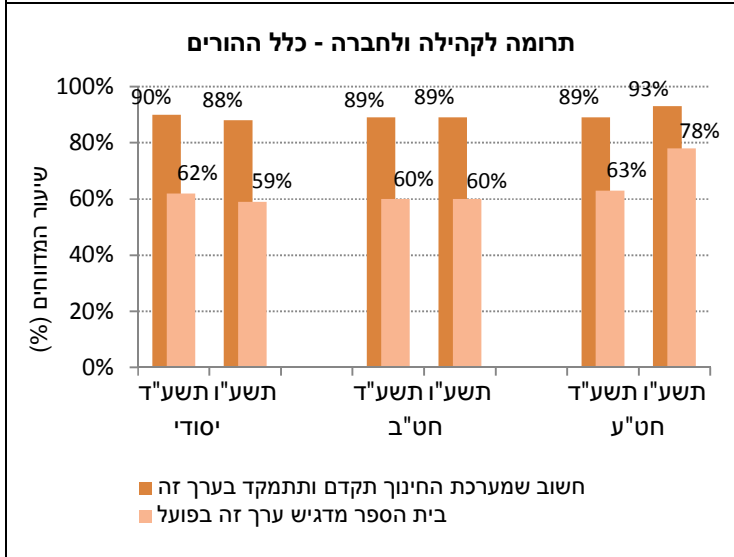
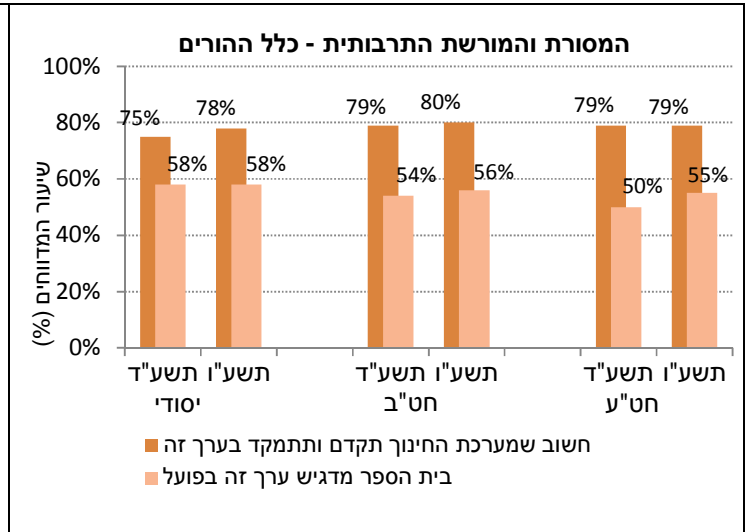
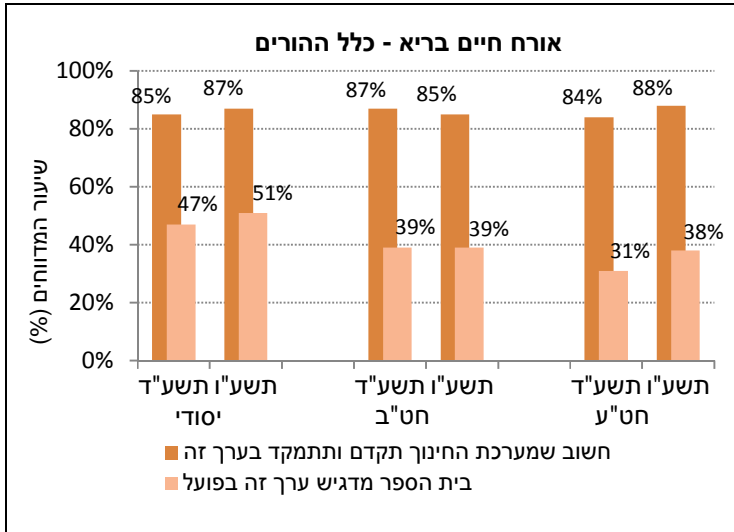
- מרבית ההורים סבורים שחשוב שמערכת החינוך תקדם את מגוון הערכים שהוצגו בפניהם, אך שיעור נמוך יותר תופסים את בית הספר של ילדם מקדם את הערכים השונים בפועל.
- באופן עקבי, מידת החשיבות שההורים מייחסים לכל ערך גבוהה מהתחושה שלהם שבית הספר מקדם את הערכים הללו בפועל. הפערים נעים בין 15% עד 50%, אך הצטמצמו מעט לעומת תשע"ד, בעיקר בחטיבות העליונות.
- כמעט כל ההורים ציינו את חשיבות הערכים "סובלנות וכבוד", "כישורים בין-אישיים וחברתיים" ו-"מימוש עצמי" (92%-96%).
- שיעור ההורים שציינו את חשיבות הקידום של המסורת והמורשת התרבותית (כ-78%) היה נמוך יחסית בהשוואה לשאר הערכים.
- בנוגע להדגשת ערכים בפועל, השיעור הגבוה ביותר נרשם בערך "תרומה לקהילה ולחברה" בחטיבות העליונות (78%), ואילו השיעור הנמוך ביותר נרשם בערך אורח חיים בריא (כ-40% בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות וכ-50% בבתי ספר יסודיים).
- בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בעיקר יציבות בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערכים בקרב כלל ההורים. בכל הנוגע להדגשת הערך בפועל בין השנים תשע"ד ותשע"ו ניכרת עלייה בשיעורי ההסכמה של הורים בחשיבות העליונות בכל הערכים (+5% עד +15%). בחטיבות הביניים לא חלו שינויים של ממש, ובבתי ספר יסודיים נרשמה מגמה מעורבת.

¹ הורים לילדים מבתי ספר מפקוח ממלכתי-דתי נשאלו גם על ערך של זהות דתית-לאומית כפי שבאה לידי ביטוי בתפילה, במידות וכדומה. נתונים אלו מוצגים בדוח המלא שבאתר הראמ"ה.

² אפשרויות התשובה שהוצגו בפני ההורים לשאלה הראשונה הן: "חשוב מאוד שמערכת החינוך תקדם ערך זה"; "חשוב במידה בינונית שמערכת החינוך תקדם ערך זה"; "חשוב במידה מועטה או בכלל לא שמערכת החינוך תקדם ערך זה". אפשרויות התשובה שהוצגו בפני ההורים לשאלה השנייה הן: "בית הספר מדגיש זאת במידה רבה או רבה מאוד"; "בית הספר מדגיש זאת במידה בינונית"; "בית הספר מדגיש זאת במידה מועטה או בכלל לא".

הנחלת ערכים במערכת החינוך בתשע"ו - כלל ההורים

יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד

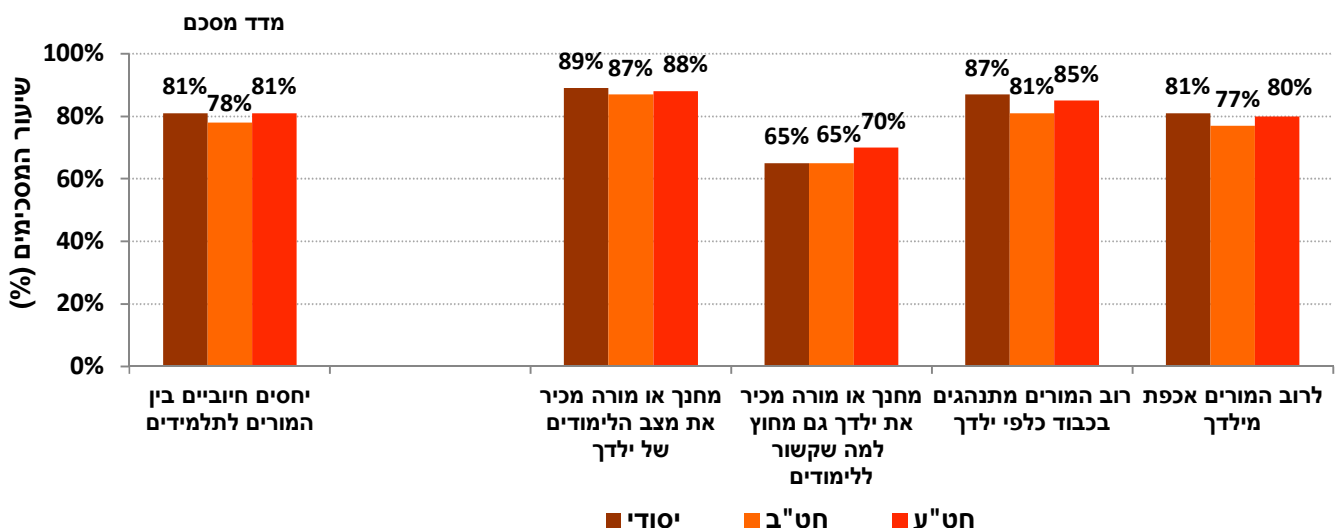
מערכת היחסים בין צוות המורים לבין התלמידים היא התשתית שעליה נבנים תהליכי הוראה ולמידה איכותיים. ההורים נשאלו האם לתחושתם מחנך הכיתה של ילדם (או מורה אחר בבית הספר) מכיר את ילדם בכל מה שנוגע למצבו בלימודים, האם מחנך הכיתה של ילדם (או מורה אחר בבית הספר) מכיר את ילדם גם מחוץ להקשר הבית ספרי (תחביבים, תחומי עניין וכדומה), האם רוב המורים בבית הספר מתנהגים בכבוד כלפי ילדם והאם ההורה מרגיש שלרוב המורים בבית הספר אכפת מילדם.

בתרשים הבא מוצגים נתונים בעבור כלל ההורים בבתי ספר יסודיים, בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות, ובטבלה מוצגים נתונים בחלוקה לפי בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית. הנתונים המוצגים הם שיעורי ההורים שהסכימו במידה רבה או רבה מאד עם ההיגדים השונים. תחילה יוצגו נתוני תשע"ו ובהמשך תוצג השוואה לנתוני תשע"ד.

מהנתונים עולה כי:

- **מרבית ההורים (כ- 80%) דיווחו על יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים בבית הספר.** לדעת רוב ההורים, המורים מכירים את המצב הלימודי של ילדם (כ- 88%) ונוהגים בהם בכבוד ובאכפתיות (77% עד 87%). עם זאת, על פי דיווחי ההורים, רמת היכרותם של המורים עם ילדם לגבי מה שקורה מחוץ ללימודים נמוכה יותר (כ- 65%).
- בחטיבות העליונות, שיעור מעט גבוה יותר של הורים בבתי ספר דוברי עברית (82%) דיווחו על יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי ערבית (76%).
- בין השנים תשע"ד ותשע"ו לא נרשם שינוי של ממש בדיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים.

יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד בתשע"ו – כלל ההורים

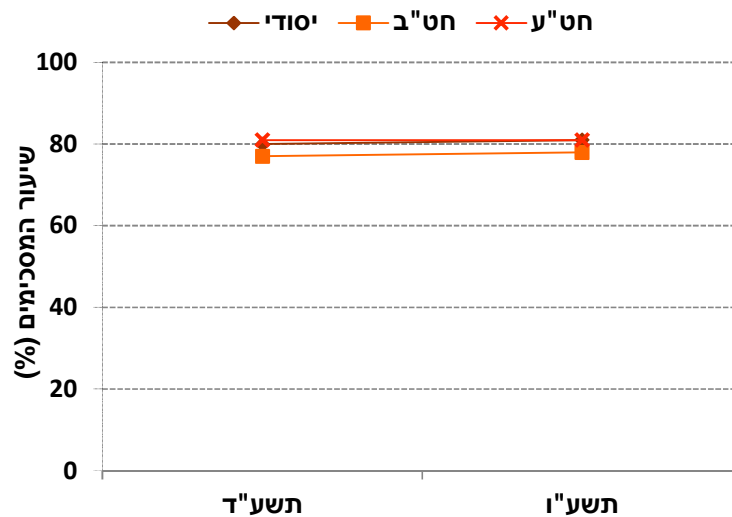

בתי ספר דוברי ערבית			בתי ספר דוברי עברית			
חט"ע	חט"ב	יסודי	חט"ע	חט"ב	יסודי	
76%	77%	79%	82%	78%	81%	מדד מסכם: יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד – תשע"ו
82%	86%	86%	89%	87%	90%	א. "מחנך הכיתה של ילדך, או מורה אחר בבית הספר, מכיר את ילדך בכל מה שנוגע למצבו בלימודים"
62%	66%	68%	72%	65%	64%	ב. "מחנך הכיתה של ילדך, או מורה אחר בבית הספר, מכיר את ילדך גם מחוץ לכל מה שקשור ללימודים, כמו תחביבים, תחומי עניין וכדומה"
83%	81%	83%	85%	81%	89%	ג. "רוב המורים בבית הספר מתנהגים בכבוד כלפי ילדך"
77%	77%	80%	81%	77%	81%	ד. "אתה מרגיש שלרוב המורים בבית הספר אכפת מילדך"

יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד – כלל ההורים

השוואה בין השנים

יסודי	80%	81%
חט"ב	77%	78%
חט"ע	81%	81%

מוגנות ואלימות

נושא האלימות הוא אחד הנושאים החשובים שעומדים על סדר יומם של מערכת החינוך ושל השיח הציבורי בישראל בשנים האחרונות. גם בית ספר המצטיין במוטיבציה גבוהה של התלמידים ובהשקעה רבה של הצוות עלול להיכשל בהשגת יעדיו, אם באי בית הספר סובלים מאלימות, פועלים באווירה של פחד ואינם חשים מוגנים.

במיקוד בתופעות של **אלימות בין תלמידים בין כותלי בית הספר** נשאלו ההורים האם ילדם חווה בבית הספר אלימות מצד תלמידים אחרים, ואם כן - באיזה היקף. מקרי האלימות סווגו לארבעה סוגים: אלימות מילולית (כמו קללות ועלבונות), אלימות פיזית (כמו מכות, סטירות ודחיפות), אלימות חברתית (כמו חרם או הפצת שמועות) ואלימות דיגיטלית (פגיעה ברשת האינטרנט או בסלולר).

בתרשים הבא מוצגים נתונים בעבור כלל ההורים בבתי ספר יסודיים, בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות, ובטבלה מוצגים נתונים בחלוקה לפי בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית. הנתונים המוצגים הם שיעורי ההורים שציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה ("כן, קורה מעט" ו- "כן, קורה ובצורה חמורה"). תחילה יוצגו נתוני תשע"ו ובהמשך תוצג השוואה לנתוני תשע"ד.

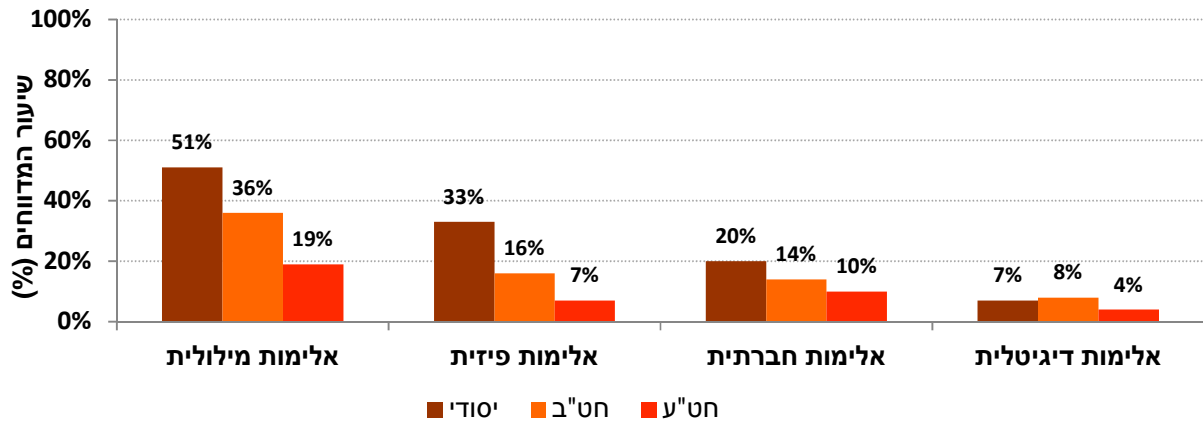
מהנתונים עולה כי:

- מדיווחי ההורים עולה כי **האלימות המילולית** היא השכיחה ביותר (51% ביסודי, 36% בחטי"ב ו-19% בחטי"ע), ואחריה **אלימות פיזית** (33% ביסודי, 16% בחטי"ב ו-7% בחטי"ע) ו**אלימות חברתית** (20% ביסודי, 14% בחטי"ב ו-10% בחטי"ע). **אלימות דיגיטלית** (7% ביסודי, 8% בחטי"ב ו-4% בחטי"ע) היא הכי פחות שכיחה על פי דיווחי ההורים.
- באופן כללי שיעור ההורים שדיווחו על אלימות בין תלמידים נמוך יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (פרט לשיעור המדווחים על אלימות דיגיטלית אשר דומה בבתי ספר יסודיים ובחטיבות הביניים ומעט נמוך יותר בחטיבות העליונות).
- הורים **בבתי ספר דוברי עברית**, בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי ערבית, דיווחו בשיעור גבוה יותר על אלימות מילולית ופיזית בבתי ספר יסודיים, ועל אלימות מילולית, חברתית ודיגיטלית בחטיבות הביניים. הורים **בבתי ספר דוברי ערבית** דיווחו בשיעור גבוה יותר על אלימות פיזית ודיגיטלית בחטיבות העליונות בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי עברית.
- בין השנים תשע"ד ותשע"ו, **בבתי ספר יסודיים** נרשמה ירידה בדיווחי ההורים על אלימות מילולית (-6%) ועל אלימות חברתית (-3%), עלייה בדיווחים על אלימות פיזית (+3%) ויציבות באלימות דיגיטלית. **בחטיבות הביניים**, ככלל, נרשמה יציבות בדיווחי ההורים על אלימות מהסוגים השונים. **בחטיבות העליונות** נרשמה ירידה בדיווחי ההורים על אלימות מילולית (-4%), על אלימות פיזית (-3%) ועל אלימות דיגיטלית (-3%) ויציבות באלימות חברתית.

חשוב לציין כי מרבית ההורים דיווחו כי בית הספר עושה **מאמצים למניעת אלימות** (79% בבתי ספר יסודיים, 81% בחטיבות הביניים ו-89% בחטיבות העליונות). בשנת תשע"ו לא נרשם הבדל בתפיסת ההורים את מאמצי בית הספר למניעת אלימות בין שני מגזרי השפה בבתי ספר יסודיים ובחטיבות הביניים. לעומת זאת בחטיבות העליונות, שיעור גבוה יותר של הורים דוברי עברית (91%) דיווחו כי בית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות בהשוואה להורים דוברי ערבית (83%). בין השנים תשע"ד לתשע"ו חלה עלייה בחטיבות העליונות (+3%) ויציבות בשאר שלבי הגיל.

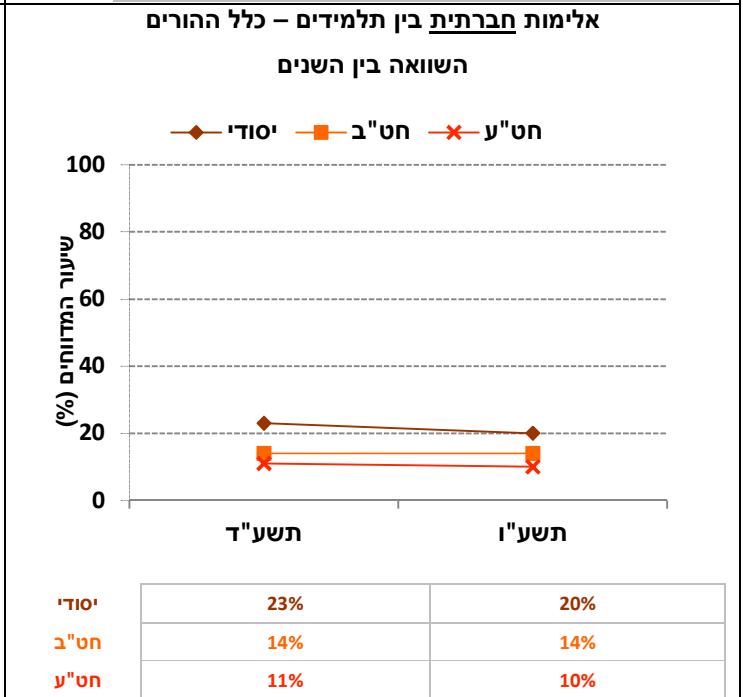
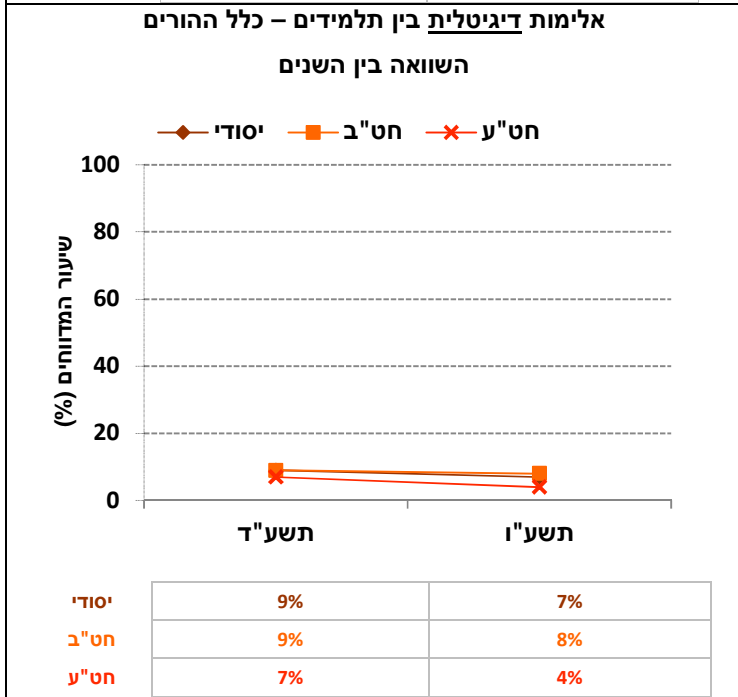
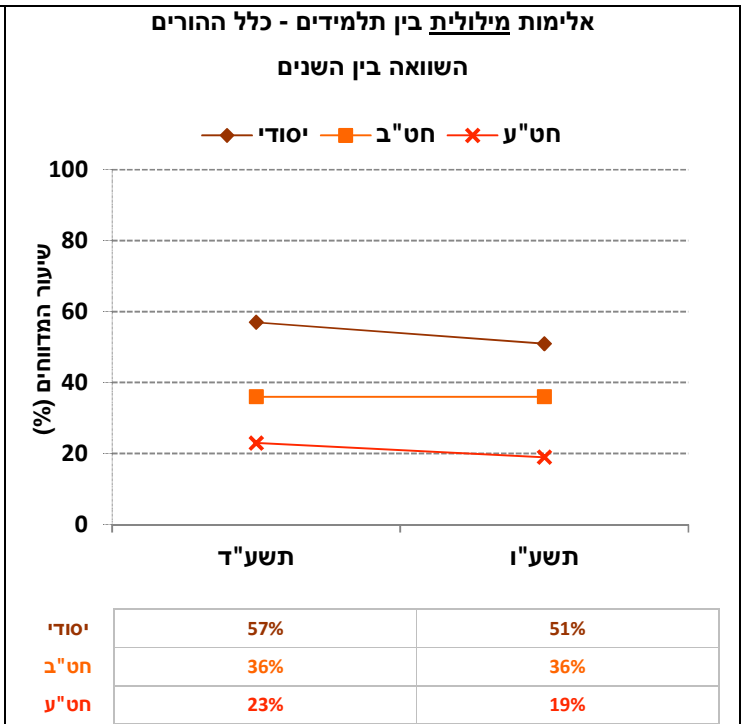
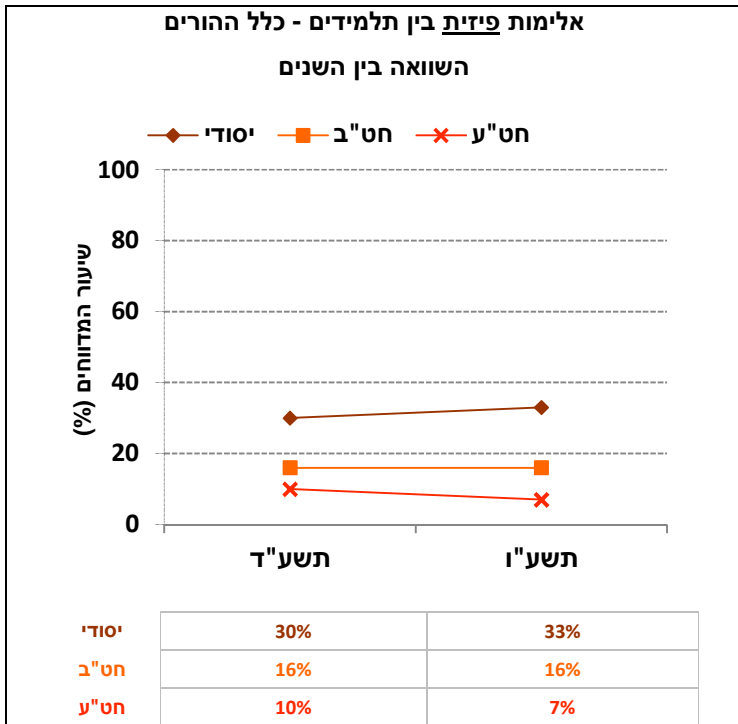

אלימות בין תלמידים בתשע"ו - כלל ההורים

בתי ספר דוברי ערבית			בתי ספר דוברי עברית			אלימות בין תלמידים בין כתלי בית הספר – תשע"ו
חט"ע	חט"ב	יסודי	חט"ע	חט"ב	יסודי	
17%	26%	33%	19%	39%	56%	א. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות מילולית, כמו קללות ועלבונות, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"
12%	14%	25%	6%	16%	35%	ב. "האם ילדך חווה אלימות פיזית, כמו מכות, סטירות ודחיפות, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"
11%	12%	19%	9%	15%	20%	ג. "האם ילדת חווה בבית הספר אלימות חברתית, כמו חרם, הפצת שמועות, ילדים אמרו לילדים אחרים לא לדבר אתו וכדומה, ואם כן – באיזה היקף?"
8%	5%	8%	3%	8%	7%	ד. "האם ילדך חווה בבית הספר פגיעה ברשת האינטרנט או בסלולר, כמו קללות, עלבונות, חרם, הפצת שמועות בפייסבוק, בוואטסאפ וכדומה, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"

* אפשרויות התשובה: "בכלל לא או כמעט בכלל לא", "כן", קורה מעט"ו-ו"כן, קורה ובצורה חמורה". הנתונים המוצגים הם שיעורי ההורים שציינו כן, קורה מעט"ו או "כן, קורה ובצורה חמורה".

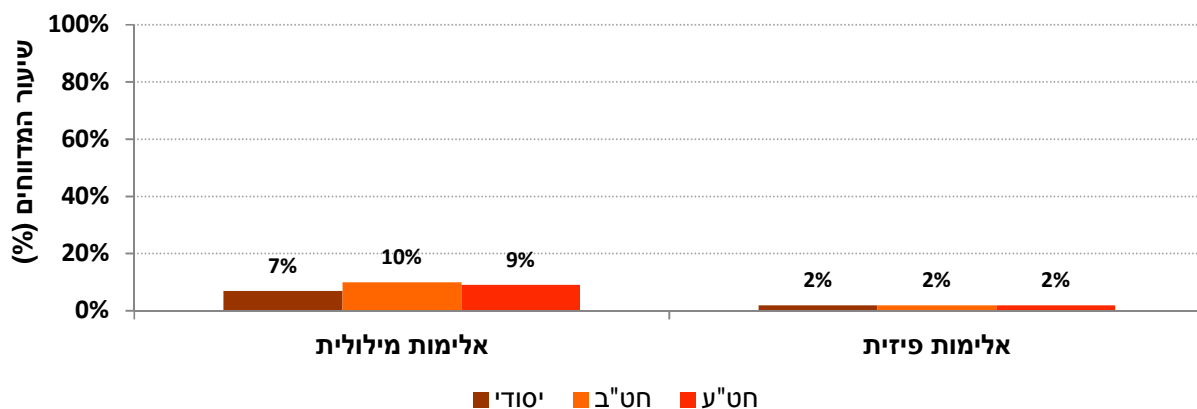
עוד בנושא אלימות ומוגנות בבתי הספר, ההורים נשאלו על תופעות של אלימות מילולית ופיזית של מורים כנגד תלמידים, האם ילדם חווה אלימות מצד המורים, ואם כן באיזה היקף.

בתרשים הבא מוצגים נתונים בעבור כלל ההורים בבתי ספר יסודיים, בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות, ובטבלה מוצגים נתונים בחלוקה לפי בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית. הנתונים המוצגים הם שיעורי ההורים שציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה ("כן, קורה מעט" ו- "כן, קורה ובצורה חמורה"). תחילה יוצגו נתוני תשע"ו ובהמשך תוצג השוואה לנתוני תשע"ד.

מהנתונים עולה כי:

- שיעור ההורים שדיווחו על אלימות מילולית של מורים כלפי תלמידים (7%-10%) גבוה משיעור ההורים שדיווחו על אלימות פיזית של מורים כלפי תלמידים (2%).
- שיעור ההורים שדיווחו על אלימות מילולית כלפי תלמידים נמוך בבתי ספר יסודיים בהשוואה לחטיבות הביניים וחטיבות עליונות. בנוגע לאלימות פיזית לא נמצא הבדל בין שלבי הגיל.
- הורים בבתי ספר דוברי ערבית, בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי עברית, דיווחו בשיעורים גבוהים יותר על אלימות מורים כלפי תלמידים - על אלימות מילולית בבתי ספר יסודיים (14% לעומת 5%, בהתאמה), ועל אלימות פיזית בכל שלבי הגיל (9% בבתי ספר יסודיים, 6% בחטיבות הביניים ו-5% בחטיבות העליונות לעומת 1% בשלושת שלבי הגיל, בהתאמה).
- ככלל, בין השנים תשע"ד ותשע"ו לא נרשמה מגמה של שינוי בדיווחי ההורים על אלימות כלפי תלמידים מצד המורים.

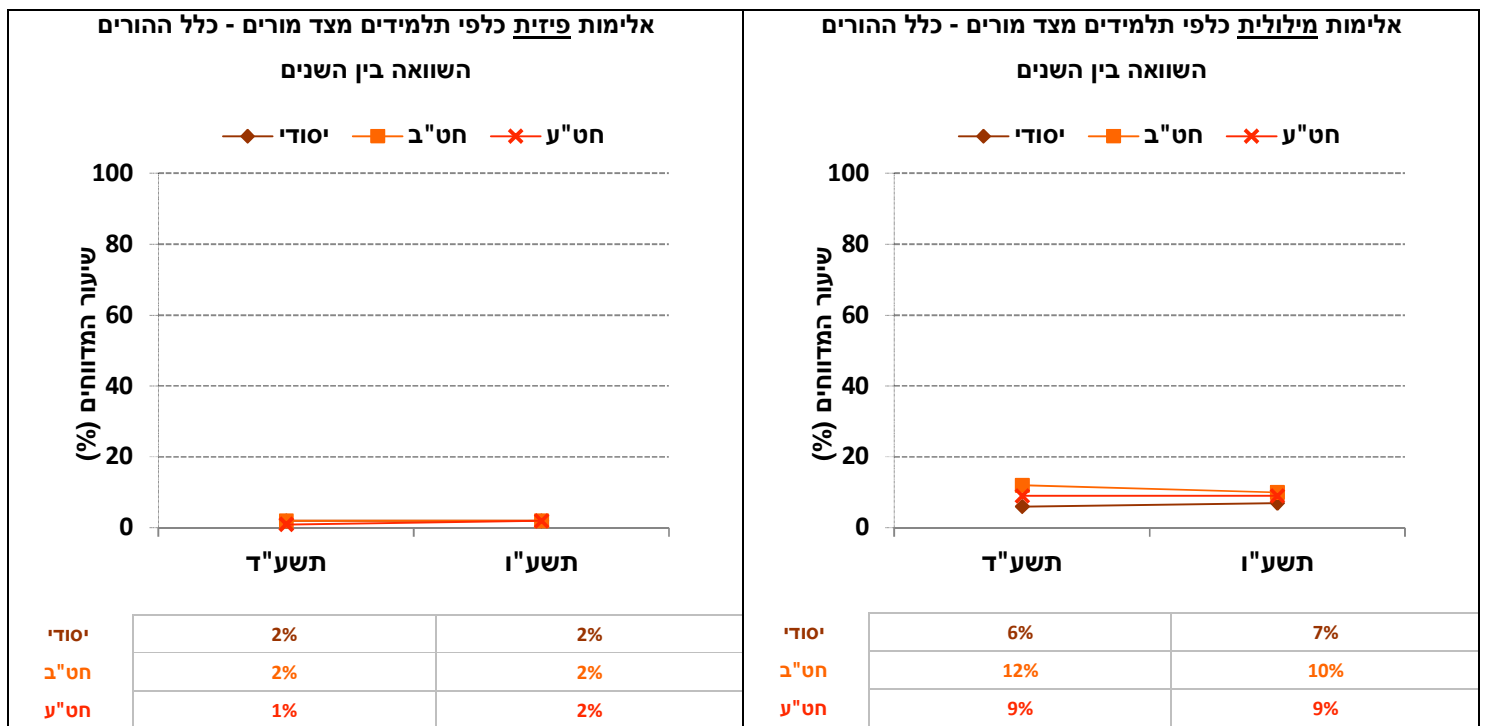
אלימות כלפי תלמידים מצד מורים בתשע"ו - כלל ההורים

בתי ספר דוברי ערבית			בתי ספר דוברי עברית			אלימות מורים כלפי תלמידים – תשע"ו
חט"ע	חט"ב	יסודי	חט"ע	חט"ב	יסודי	
8%	11%	14%	9%	10%	5%	ד. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות <u>מילולית</u> , כמו קללות ועלבונות, מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף?"
5%	6%	9%	1%	1%	1%	ה. "האם ילדך חווה אלימות <u>פיזית</u> , כמו מכות, סטירות ודחיפות, מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף?"

* אפשרויות התשובה: "בכלל לא או כמעט בכלל לא", "כן", קורה מעט ו-"כן, קורה ובצורה חמורה". הנתונים המוצגים הם שיעורי ההורים שציינו כן, קורה מעט" או "כן, קורה ובצורה חמורה".

שותפות הורים

בעלי העניין העיקריים למתרחש בבית הספר, מתוך הקהילה הסובבת אותו, הם הורי התלמידים. קיום שיח ושותפות חינוכית בין צוותי החינוך וההורים היא חיונית ובעלת השלכות חיוביות על האקלים בבית ספר ועל תהליכי ההוראה והלמידה המתרחשים בו. נדבך מרכזי בכינון יחסים חיוביים הוא ערוץ תקשורת פתוח בין בית הספר להורים, כך שהאחרונים יהיו מעודכנים במה שקורה עם ילדיהם בבית הספר ובמתרחש בבית הספר באופן כללי. יחסים פוריים בין בית הספר להורים מתאפיינים גם במעורבות פעילה של ההורים וביצירת שותפות חינוכית אמתית בין בית הספר להורים.

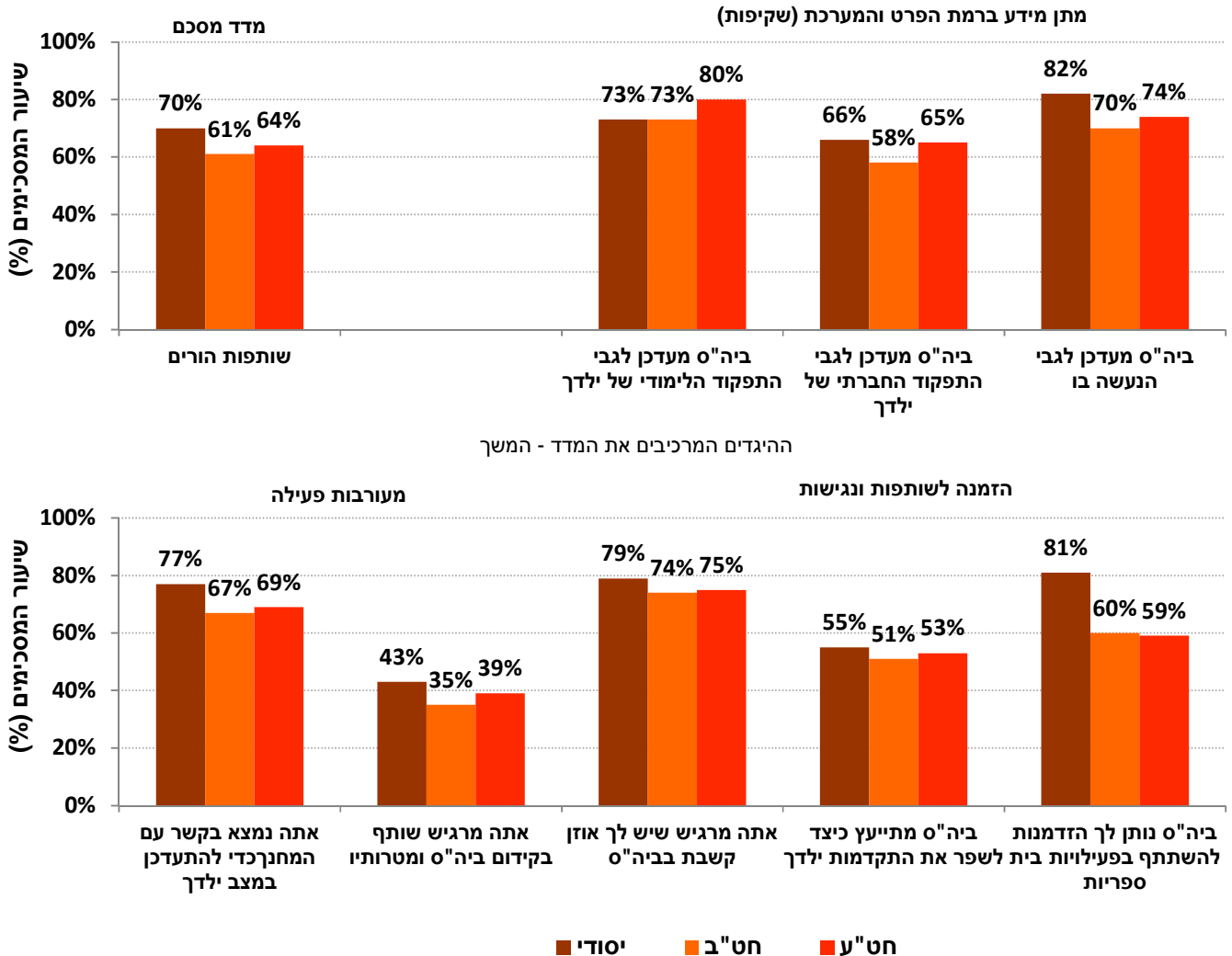
ההורים נשאלו האם ערוץ התקשורת בינם לבין בית הספר מאפשר להם להיות מעודכנים במה שקורה עם ילדם בבית הספר ובמתרחש בבית הספר באופן כללי (מתן מידע ברמת הפרט והמערכת), האם הם מעורבים באופן פעיל בנעשה בבית הספר (מעורבות פעילה) והאם בית הספר מזמן ומאפשר שותפות אמתית (הזמנה לשותפות ונגישות).

בתרשים הבא מוצגים נתונים בעבור כלל ההורים בבתי ספר יסודיים, בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות, ובטבלה מוצגים נתונים בחלוקה לפי בתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית. הנתונים המוצגים הם שיעורי ההורים שהסכימו במידה רבה או רבה מאד עם ההיגדים השונים. תחילה יוצגו נתוני תשע"ו ובהמשך תוצג השוואה לנתוני תשע"ד.

מהנתונים עולה כי:

- **מרבית ההורים חשים שותפים לנעשה בבית הספר של ילדם (כ- 65%).** שיעור גבוה יחסית של הורים חשים כי בית הספר מעדכן אותם לגבי המצב הלימודי של ילדם (73% ויותר), שהם נמצאים בקשר עם המחנך ביחס לילדם (67% ויותר) ושיש להם אוזן קשבת בבית הספר (74% ויותר). לעומת זאת, שיעור נמוך של הורים חשים שותפים בעיצוב וקידום מטרות בית הספר (כ-40%).
- שיעור ההורים לילדים **בבתי ספר יסודיים** המרגישים שותפים (70%) גבוה במקצת משיעור ההורים בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה (61% ו-64%, בהתאמה).
- לא נמצאו הבדלים משמעותיים בשיעורי ההסכמה בין הורים בבתי ספר דוברי עברית להורים בבתי ספר דוברי ערבית.
- בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה עלייה בשיעור המדווחים על שותפות הורים בבית הספר בקרב הורים לתלמידים בחטיבות העליונות (+3%), בקרב הורים בבתי ספר יסודיים ובחטיבות הביניים לא חל שינוי של ממש.

שותפות הורים בתשע"ו – כלל ההורים

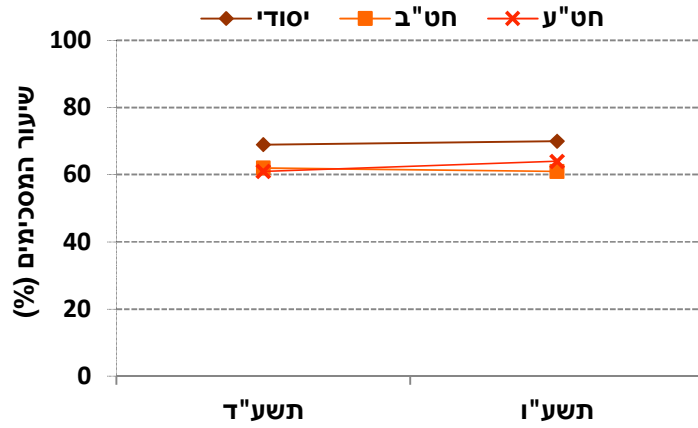

בתי ספר דוברי ערבית			בתי ספר דוברי עברית			
חט"ע	חט"ב	יסודי	חט"ע	חט"ב	יסודי	
67%	63%	71%	64%	60%	69%	מדד מסכם: שותפות הורים – תשע"ו
						מתן מידע ברמת הפרט והמערכת (שקיפות)
76%	68%	75%	80%	74%	73%	א. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לתפקוד הלימודי של ילדך בבית הספר, כולל ציונים, נוכחות בשיעורים וכדומה."
73%	68%	72%	63%	55%	65%	ב. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לתפקוד החברתי של ילדך בבית הספר, כולל השתלבות בכיתה, יחס לחברים וכדומה."
60%	61%	69%	76%	73%	86%	ג. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לנעשה בבית הספר, כגון אירועים, טקסים וכדומה."
						מעורבות פעילה
74%	71%	80%	68%	65%	76%	ד. "אתה נמצא בקשר קבוע טלפוני, מייל, סמס, עם המחנך כדי להתעדכן במצבו של ילדך."
58%	49%	58%	36%	31%	39%	ה. "אתה מרגיש שותף בקידום בית הספר ומטרותיו. כלומר, משתפים אותך בסוגיות כגון: לאילו כיוונים כדאי לבית הספר להתפתח, מה יהיה חשוב שיהיה בבית הספר ומה חשוב פחות וכדומה."
						הזמנה לשותפות ונגישות
74%	72%	80%	76%	75%	78%	ו. "אתה מרגיש שיש לך אוזן קשבת בבית הספר בכל שאלה, בעיה או תלונה שעולה."
66%	60%	69%	50%	49%	51%	ז. "המורים בבית הספר מתייעצים אתך כיצד כדאי לשפר את ההתקדמות הלימודית של ילדך."
54%	56%	66%	60%	61%	85%	ח. "בית הספר נותן לך הזדמנויות מספיקות להשתתף בפעילויות בית ספריות כמו בהכנת מסיבות, ליווי לטיולים וכדומה."

שותפות הורים – כלל ההורים

השוואה בין השנים

יסודי	69%	70%
חט"ב	62%	61%
חט"ע	61%	64%

גובה תשלומי ההורים לבית הספר

על פי חוק לימוד חובה (התש"ט, 1949) הלימוד במערכת החינוך הוא חינם – אין לגבות כסף במוסדות ציבוריים בעבור שכר לימוד או הרשמה. עם זאת, "איגרת תשלומי ההורים" היוצאת מדי שנה מסדירה תשלומי הורים מותרים, המתחלקים לתשלומי חובה, תשלומי רשות, תשלומי "רכישת שירותים מרצון", תשלומי "תכניות לימוד נוספות" (תל"ן) ותשלומי הזנה.

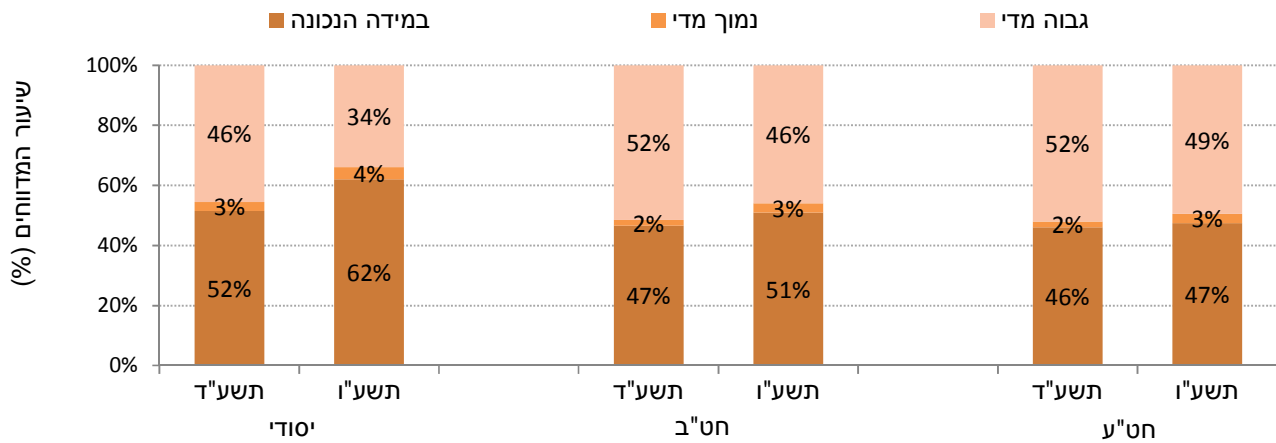
בהקשר זה נשאלו ההורים בנוגע לגובה התשלומים לבית הספר.

בתרשים הבא מוצגים נתונים בעבור כלל ההורים, ובטבלאות שלאחריהם מוצגים נתונים בחלוקה לבתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית. אפשרויות התשובה מובאות בתרשים ובטבלה. הנתונים מציגים את שיעורי ההורים שבחרו באפשרויות התשובה השונות. נתוני תשע"ו מוצגים לצד נתוני תשע"ד.

מהנתונים עולה כי:

- **כמחצית עד שני שלישים מההורים סבורים כי גובה התשלום הוא במידה הנכונה** (62% ביסודי, 51% בחט"ב ו-47% בחט"ע). **בין שליש למחצית מההורים סבורים שגובה התשלום גבוה מידי** (34% ביסודי, 46% בחט"ב ו-49% בחט"ע), ואחוזים בודדים סבורים שגובה התשלום נמוך מידי.
- שיעור גבוה יותר של הורים בבתי ספר דוברי ערבית, בהשוואה להורים בבתי ספר דוברי עברית, סבורים כי תשלומי ההורים הם במידה הנכונה. הפער בין מגזרי השפה גדל עם העלייה בשלב הגיל (5% ביסודי, 26% בחטיבת הביניים ו-29% בחטיבות העליונות).
- הבדל נוסף בין שני מגזרי השפה נרשם בשיעור ההורים שדיווחו כי גובה התשלום נמוך מידי כאשר בקרב דוברי עברית מדובר על שיעור מזערי (1%-2%) ובקרב דוברי ערבית נרשם שיעור של 9%-11%. כמו כן, שיעור ההורים המציינים כי התשלום גבוה מידי גדול יותר בקרב דוברי העברית.
- בין השנים תשע"ד ותשע"ו נרשמה בקרב דוברי ערבית עלייה גדולה בשיעור ההורים שדיווחו כי גובה התשלום הוא במידה נכונה (+14% בבתי ספר יסודיים ובחטיבות העליונות, +18% בחטיבות הביניים), וירידה של כ-20% בכל שלבי החינוך בשיעור ההורים שסוברים כי התשלום גבוה מידי. לעומת זאת, בקרב דוברי עברית נרשם שינוי בבתי ספר יסודיים בלבד - עלייה בשיעור ההורים שדיווחו כי גובה התשלום במידה הנכונה (+9%) וירידה בשיעור ההורים שדיווחו על תשלום גבוה מידי (-10%).

גובה התשלומים לבית הספר בתשע"ו - כלל ההורים

בתי ספר דוברי ערבית						בתי ספר דוברי עברית						האם לדעתך גובה תשלומי ההורים הוא...
חט"ע		חט"ב		יסודי		חט"ע		חט"ב		יסודי		
תשע"ו	תשע"ד	תשע"ו	תשע"ד	תשע"ו	תשע"ד	תשע"ו	תשע"ד	תשע"ו	תשע"ד	תשע"ו	תשע"ד	
72%	58%	71%	53%	66%	52%	43%	43%	45%	44%	61%	52%	במידה הנכונה
11%	7%	9%	6%	11%	6%	2%	1%	1%	0%	2%	2%	נמוך מדי
16%	35%	20%	41%	23%	42%	55%	56%	54%	55%	37%	47%	גבוה מדי

השתתפות תלמידים בצהרונים (תלמידי א' – ד')

הורים לתלמידים בכיתות א'-ד' נשאלו על אודות השתתפות ילדיהם בצהרונים או במסגרת צהריים אחרת: רישום לצהרון אחרי בית הספר, הימצאותו של הצהרון במתחם בית הספר והיבטים שונים הנוגעים לשיעור רצונם מהצהרון. בתרשים הבא מוצגים נתונים בעבור כלל ההורים, ובטבלאות שלאחריהם מוצגים נתונים בחלוקה לבתי ספר דוברי עברית ובתי ספר דוברי ערבית. אפשרויות התשובה מובאות בתרשים ובטבלה. הנתונים מציגים את שיעורי ההורים שבחרו באפשרויות התשובה השונות³.

מהנתונים עולה כי:

- רבע מההורים דיווחו בתשע"ו כי ילדם רשום בצהרון. שיעור ההורים שציינו כי ילדם רשום בצהרון בקרב דוברי עברית (30%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי ערבית (10%).
- מבין ההורים שדיווחו כי ילדם רשום בצהרון, כשני שלישים (68%) דיווחו כי הצהרון נמצא במתחם בית הספר. שיעור המדווחים כך בקרב דוברי ערבית (76%) גבוה יותר מאשר בקרב דוברי עברית (67%).
- יותר ממחצית מההורים הביעו שביעות רצון כללית מהצהרון, שיעור גבוה במקצת בקרב דוברי עברית (61%) מאשר בקרב דוברי ערבית (57%). מגמה זו נשמרת כמעט בכל אחד מההיגדים המרכיבים את מדד שביעות הרצון מהצהרון.
- למעלה ממחצית מההורים הביעו שביעות רצון מהפעילויות בצהרון, ומרביתם הביעו שביעות רצון ממדריכי הצהרון (72%). שיעור ההורים שדיווחו על שביעות רצון מהמדריכים גבוה יותר בקרב דוברי ערבית (76%) מאשר דוברי עברית (72%).

³ חשוב להזכיר כי אוכלוסיית הסקר כוללת הורים לתלמידים בבתי ספר רגילים בפיקוח ממלכתי וממלכתי-דתי (ללא בתי ספר בפיקוח חרדי ובתי ספר בחינוך המיוחד).

מדד מסכם/היגד	כלל ההורים	דוברי עברית	דוברי ערבית
מדד מסכם: שביעות רצון כללית מהצהרון	61%	61%	57%
כשאתה שולח את ילדך לצהרון, אתה מרגיש שאתה מפקיד אותו בידיים טובות	76%	76%	71%
אתה מרוצה מכך שילדך משתתף בצהרון	66%	65%	78%
ילדך שמח ללכת לצהרון	64%	65%	56%
ילדך אוהב להיות בצהרון	61%	62%	50%
הפעילות בצהרון מספקת מענה טוב לילדך בשעות הצהריים	60%	60%	56%
ילדך אינו מנסה להתחמק מללכת לצהרון*	55%	56%	44%
ילדך אינו מתלונן שמשעמם לו בצהרון*	46%	47%	44%
שביעות רצון מפעילויות בצהרון			
ילדך נחשף לפעילות מגוונת במסגרת הצהרון	58%	58%	61%
ילדך מרוצה מהחוגים ומפעילויות ההעשרה של הצהרון	56%	56%	56%
שביעות רצון ממדריכי הצהרון			
אתה מרוצה מהמדריך/ה של הצהרון (אם יש יותר ממדריך/ה אחד/אחת – זה/ו שפועל/ת ברוב ימי השבוע)	72%	72%	76%
המדריכה של הצהרון היא דמות משמעותית בחיים של ילדך	52%	51%	67%

* היגדים אלו נוסחו בשאלה על דרך השלילה, ולצורך הדיווח נוסחו מחדש על דרך החיוב כשאר ההיגדים. הנוסחים המקוריים בשאלון: "ילדך מתלונן שמשעמם לו בצהרון"; "ילדך מנסה להתחמק מללכת לצהרון".

* * *